

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iasjGw**
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ

M.B. ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 8389/20)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

23 Νοεμβρίου 2023

*Η παρούσα απόφαση είναι οριστική, αλλά ενδέχεται να υποστεί συντακτικές
αναδιατυπώσεις.*

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**
Στην υπόθεση M.B. κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πέμπτο Τμήμα), αφού συνεδρίασε σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Stéphanie Mourou-Vikström, *Πρόεδρο,*

Lado Chanturia,

Mattias Guyomar, *Δικαστές,*

και την Sophie Piquet, *Αναπληρώτρια Βοηθό Γραμματέα του Τμήματος,*

Έχοντας υπόψη:

την προσφυγή υπ' αριθ. 8389/20 που κατέθεσε στο Δικαστήριο κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας στις 11 Φεβρουαρίου 2020 σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») η M.B., υπήκοος Καμερούν («η προσφεύγουσα»), γεννημένη το 1979, η οποία εκπροσωπήθηκε από την κα J. Fleischer, δικηγόρο Βερολίνου, και την κα Π. Μασουρίδου, δικηγόρο Αθηνών,

την απόφαση να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση»), η οποία εκπροσωπήθηκε από τους αντιπροσώπους του Πληρεξουσίου της, κ.κ. Ο. Πατσοπούλου, Α. Δημητρακοπούλου, Σ. Τρεκλή, Σ. Παπαϊωάννου και Ζ. Χατζηπαύλου, Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κ. Γ. Αυδίκου, Δικαστικό Πληρεξούσιο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

την απόφαση να τηρήσει την ανωνυμία της προσφεύγουσας,

την απόφαση να εξετάσει την προσφυγή κατά προτεραιότητα (παρ. 41 του Κανονισμού του Δικαστηρίου),

την απόφαση να υποδείξει στην καθ' ης Κυβέρνηση προσωρινό μέτρο σύμφωνα με την παρ. 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου,

τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η καθ' ης Κυβέρνηση και τις απαντητικές παρατηρήσεις που υπέβαλε η προσφεύγουσα,

τα σχόλια που υπέβαλαν η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η οργάνωση Defence for Children International-Netherlands, στους οποίους η Πρόεδρος του Τμήματος επέτρεψε να παρέμβουν, και τις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης σε απάντηση στις παρατηρήσεις των παρεμβαινόντων,

Αφού συσκέφθηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 19 Οκτωβρίου 2023,

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την ως άνω ημερομηνία:

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

1. Η προσφυγή αφορά τις συνθήκες διαβίωσης της προσφεύγουσας, η οποία ήταν έγκυος όταν κατέθεσε την προσφυγή της στο Δικαστήριο. Έφθασε στη Σάμο στις 27 Νοεμβρίου 2019 και παρέμεινε στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης Σάμου («ΚΥΤ Σάμου») μέχρι τις 20 Μαρτίου 2020.
2. Στις 11 Φεβρουαρίου 2020 η προσφεύγουσα κατέθεσε στο Δικαστήριο αίτηση προσωρινών μέτρων, η οποία έγινε δεκτή. Στις 28 Φεβρουαρίου 2020 κατέθεσε αίτηση διεθνούς προστασίας.
3. Στις 20 Μαρτίου 2020 η προσφεύγουσα μετακινήθηκε σε ξενώνα στη Σάμο, ενώ στις 1 Απριλίου 2020 υπήχθη σε πρόγραμμα στέγασης και μετακινήθηκε, ενώ ήταν έγκυος, σε διαμέρισμα στην ηπειρωτική Ελλάδα. Στις 26 Απριλίου 2020 γέννησε το τέκνο της.
4. Η προσφεύγουσα παραπονείται για τις συνθήκες διαβίωσής της σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 8 της Σύμβασης.

I. Η ΕΚΔΟΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΥΣΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΣΤΟ ΚΥΤ ΣΑΜΟΥ

5. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, ειδικότερα, ότι κατά την άφιξή της ήταν περίπου πέντε μηνών έγκυος. Υποστηρίζει ότι έπασχε από φυματίωση, διαβήτη κύησης, υπέρταση και αναιμία. Στην αρχή δεν της παρασχέθηκε κατάλυμα και μοιραζόταν με άλλους ένα αντίσκηνο έξω από το ΚΥΤ Σάμου, με αποτέλεσμα να υποχρεώνεται να χρησιμοποιεί τις κοινόχρηστες τουαλέτες ενός από τα κοντέινερ.
6. Κατά τους ισχυρισμούς της, περί τις 4 Μαρτίου 2020 τοποθετήθηκε σε ένα κοντέινερ εντός του ΚΥΤ όπου επικρατούσαν συνθήκες συνωστισμού και δεν υπήρχε θέρμανση. Της ζητήθηκε να μοιραστεί ένα μονό κρεβάτι με άλλη μία έγκυο, οπότε δεν είχε άλλη επιλογή παρά να κοιμάται στο πάτωμα. Η κατάσταση υγιεινής στις τουαλέτες ήταν επισφαλής καθώς τις χρησιμοποιούσαν επίσης πολλοί άλλοι φιλοξενούμενοι εκτός από αυτούς που έμεναν στο κοντέινερ.
7. Όσον αφορά την πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, καθώς ήταν 40 ετών και είχε ήδη τρεις τοκετούς, αλλά και επειδή το κυοφορούμενο είχε μεγάλο βάρος, η κύησή της θεωρείτο υψηλού κινδύνου. Η προσφεύγουσα υποβλήθηκε μόνο μία φορά σε σύντομη εξέταση από τον ιατρό και τη

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

μαία του ΚΥΤ και στη συνέχεια παραπέμφθηκε στο νοσοκομείο Σάμου. Επισκέφθηκε το νοσοκομείο στις 18 Δεκεμβρίου 2019 και τις 16 Ιανουαρίου 2020, αλλά ο γυναικολόγος του νοσοκομείου δεν την επανεξέτασε διότι της απαγορεύθηκε η είσοδος λόγω υπονοιών ότι έπασχε από φυματίωση. Δεν της παρασχέθηκε η απαιτούμενη προγεννητική φροντίδα.

8. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι χρειαζόταν ένα περιβάλλον υποδοχής προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες της ως εγκύου, όπως επαρκής στέγαση, συνθήκες υγιεινής και διατροφή.

II. Η ΕΚΔΟΧΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΣΤΟ ΚΥΤ ΣΑΜΟΥ

9. Η Κυβέρνηση προβάλλει ότι το ΚΥΤ Σάμου είναι ανοικτή δομή φιλοξενίας. Λόγω του συνωστισμού, οι φιλοξενούμενοι στο ΚΥΤ είχαν κατασκευάσει προσωρινά καταλύματα στην ευρύτερη περιοχή. Κατά το χρόνο της εισόδου και εγγραφής της προσφεύγουσας, ο πληθυσμός του ΚΥΤ ήταν 7.453, ενώ η επίσημη χωρητικότητά του ήταν 648 κλίνες. Ο πληθυσμός είχε ελεύθερη πρόσβαση στη μονάδα ιατρικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης του ΚΥΤ Σάμου. Το ΚΥΤ διέθετε 35 κοινόχρηστες τουαλέτες, ενώ οι φιλοξενούμενοι λάμβαναν τροφή και νερό, καθώς και χρηματικό βοήθημα.

10. Η προσφεύγουσα αφίχθηκε στις 27 Νοεμβρίου 2019 και πέρασε αυθημερόν τη διαδικασία ταυτοποίησης και καταγραφής. Τοποθετήθηκε στο κοντέινερ C3.3B, όπου οι συνθήκες ήταν σημαντικά καλύτερες από ό,τι στα αντίσκηνα. Στις 23 Φεβρουαρίου 2020 οι αρχές ζήτησαν από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες τη μεταφορά της προσφεύγουσας σε διαμέρισμα στη Σάμο, αλλά δεν έλαβαν απάντηση. Στις 18 Μαρτίου 2020 επανέλαβαν το αίτημα.

11. Η Κυβέρνηση παρατηρεί ότι κατά το χρόνο των επίμαχων συμβάντων η Ελλάδα βρισκόταν αντιμέτωπη με νέα μεταναστευτική κρίση. Το σύστημα υποδοχής βρισκόταν υπό πίεση, καθώς ήταν δύσκολο να ικανοποιηθούν οι ειδικές ανάγκες μεγάλου αριθμού ανθρώπων. Όμως, καθ' όλη τη διάρκεια της διαμονής της η προσφεύγουσα λάμβανε επαρκή γεύματα και νερό, ενώ υποβλήθηκε άμεσα σε ιατρικές εξετάσεις.

12. Περαιτέρω, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα δεν υπέστη καμία μορφή κακομεταχείρισης κατά τη σύντομη διαμονή της στο ΚΥΤ, παρόλο που οι

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

συνθήκες υποδοχής και διαβίωσής της δεν ήταν απολύτως σύμφωνες με τις διατάξεις περί υποδοχής λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού αφίξεων εκείνη την περίοδο.

13. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο υπήρξε υπέρβαση της χωρητικότητας του ΚΥΤ και δεν στάθηκε δυνατό να τοποθετηθεί άμεσα η προσφεύγουσα σε κάποιον από τους χώρους φιλοξενίας του κέντρου. Όμως, οι συνθήκες στέγασης της προσφεύγουσας κατέστησαν επαρκείς σε λιγότερο από τέσσερις μήνες.

III. ΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΟΝΤΕΣ

14. Οι παρεμβαίνοντες, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και Defence for Children International-Netherlands, υπέβαλαν τις παρακάτω παρατηρήσεις σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης στο ΚΥΤ.

15. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η κατάσταση χαρακτηριζόταν συνεχώς από συνωστισμό και ανεπαρκείς υπηρεσίες στέγασης, ιατρικής υποστήριξης και υγιεινής. Το Σεπτέμβριο του 2019 στήθηκαν περίπου 85 αντίσκηνα στο δάσος δίπλα στο ΚΥΤ, όπου οι συνθήκες διαβίωσης ήταν εξαιρετικά δύσκολες λόγω της έλλειψης ηλεκτρικού ρεύματος και λουτρών. Οι σφοδρές βροχοπτώσεις προκάλεσαν πλημμύρες στα αντίσκηνα και τα αυτοσχέδια καταλύματα.

16. Στις αρχές Νοεμβρίου του 2019, ζούσαν 879 άτομα σε κοντέινερ εντός του ΚΥΤ και άλλα 5.353 άτομα σε αντίσκηνα και αυτοσχέδια καταλύματα. Από αυτά, 2.300 έμεναν σε δασική έκταση έξω από την επίσημη περίμετρο του ΚΥΤ. Σε αυτούς τους εξωτερικούς χώρους δεν υπήρχαν καθόλου τουαλέτες, ενώ οι τουαλέτες του ΚΥΤ δεν βρίσκονταν σε πλήρη λειτουργία. Δεν υπήρχαν χωριστοί χώροι για άτομα με ειδικές ανάγκες. Γυναίκες σε προχωρημένο στάδιο κύησης ή σε κύηση υψηλού κινδύνου διέμεναν σε αντίσκηνα υπό επισφαλείς και ανθυγιεινές συνθήκες. Εν κατακλείδι, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, οι συνθήκες υποδοχής στο ΚΥΤ Σάμου, καθώς και στην άτυπη ζώνη εγκατάστασης, ήταν αντίθετες με το δικαίωμα επαρκούς επιπέδου διαβίωσης.

17. Σύμφωνα με την Defence for Children International-Netherlands, οι συνθήκες διαβίωσης εγκύων και παιδιών ήταν ασυμβίβαστες με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

IV. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΚΥΤ ΣΑΜΟΥ

A. Η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

18. Όσον αφορά την κατάσταση στο KYT Σάμου, στις 31 Οκτωβρίου 2019 η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης Dunja Mijatović, στο τέλος της πενθήμερης επίσκεψής της στην Ελλάδα, δήλωσε τα εξής:

«Η κατάσταση των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο, στα νησιά του Αιγαίου έχει χειροτερέψει δραματικά κατά τη διάρκεια του τελευταίου δωδεκαμήνου... Στους καταυλισμούς που επισκέφθηκα ο συνωστισμός είναι τεράστιος και η έλλειψη ιατρικής φροντίδας και υγιεινής απελπιστική. Άνθρωποι στέκονται για ώρες σε ουρές για να πάρουν φαγητό ή να πάνε τουαλέτα – όταν είναι διαθέσιμη. Στη Σάμο, οικογένειες μετακινούν βράχους για να κάνουν χώρο σε απότομες πλαγιές και να στήσουν αυτοσχέδια καταλύματα, συχνά φτιαγμένα από κορμούς δέντρων που έκοψαν οι ίδιοι. Αυτό δεν έχει πια καμία σχέση με υποδοχή αιτούντων άσυλο. Πρόκειται πλέον για αγώνα επιβίωσης... Οι αρχές πρέπει να ενισχύσουν τις δυνατότητες των τοπικών νοσοκομείων, να εγκαταστήσουν ειδικές ιατρικές μονάδες στα κέντρα υποδοχής και να αυξήσουν το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό στα νησιά ούτως ώστε να παρέχουν στους μετανάστες και τους κατοίκους την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που δικαιούνται. Άλλα πρακτικά μέτρα με άμεσο αποτέλεσμα που μπορούν και πρέπει να ληφθούν είναι η βελτίωση της διανομής τροφής και η δημιουργία περισσότερων λουτρών και τουαλετών.»

Β. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης

19. Με την Απόφαση 2280 (2019), η Συνέλευση μεταξύ άλλων χαιρέτισε τις προσπάθειες των ελληνικών αρχών να μεταφέρουν όλα τα ταυτοποιημένα ευάλωτα άτομα από τα κέντρα των νησιών στην ηπειρωτική Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, η Συνέλευση αναφέρει ότι η κατάσταση στα κέντρα της Μόριας, της Λέσβου και του Βαθέος Σάμου εξακολουθεί να εμπνέει ανησυχία καθώς μεγάλος αριθμός ανθρώπων ζουν σε αντίσκηνα, με ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής, ανεπαρκή διανομή φαγητού, έλλειψη υπηρεσιών υγείας και ανεπαρκείς συνθήκες ασφάλειας, ιδίως τις βραδινές ώρες. Παρατηρεί επίσης ότι τα επίπεδα βίας και εγκληματικότητας εντός των κέντρων είναι υψηλά.

Γ. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

20. Κατά την επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποίησε η ΕΕΔΑ στις 20 και 21 Ιανουαρίου 2020 στο KYT στο Βαθύ Σάμου και στον παρακείμενο αυτοσχέδιο καταυλισμό, η αντιπροσωπεία της ΕΕΔΑ κατέληξε στη διαπίστωση ότι το σύστημα υποδοχής έχει καταρρεύσει. Σύμφωνα με την έκθεση της ΕΕΔΑ και του Ευρωπαϊκού

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

Δικτύου Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ENNHRI) για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών στα σύνορα, η οποία δημοσιεύθηκε το Μάιο του 2021, το KYT Σάμου είναι σχεδιασμένο να φιλοξενεί μέχρι 648 άτομα, αλλά τον Ιανουάριο του 2020 ο πληθυσμός του κέντρου και της ευρύτερης περιοχής (κοντέινερ, αντίσκηνα και αυτοσχέδια καταλύματα) είχε φθάσει τα 7.208. Οι αιτούντες διεθνή προστασία ήταν υποχρεωμένοι να ζουν σε δυσμενείς ή ακόμα και αναξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης κατά τη διαδικασία επεξεργασίας των αιτήσεών τους για διεθνή προστασία, η οποία μπορούσε να διαρκέσει μήνες ή και χρόνια. Η πιο ανησυχητική διαπίστωση ήταν ότι οι αρχές αδυνατούσαν να ελέγξουν μεγάλο μέρος του άτυπου καταυλισμού έξω από το KYT, όπου συχνά καταγράφονται συμβάντα ασφαλείας, όπως βίαιες συγκρούσεις ανάμεσα σε αντίπαλες κοινότητες που οδηγούν σε τραυματισμούς, εκβιασμοί από διακινητές ή άλλες οργανωμένες ομάδες, πυρκαγιές λόγω καταπάτησης δασικών εκτάσεων ή για άλλους λόγους, βιασμοί γυναικών και ανηλίκων, καθώς και περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και διακίνησης ανθρώπων.

21. Η ΕΕΔΑ παρατηρεί ότι υπάρχει μεγάλο κενό στην παροχή υπηρεσιών υγείας και ψυχολογικής υποστήριξης λόγω έλλειψης προσωπικού και κατάλληλων υπηρεσιών, π.χ. μεταφραστικών, καθώς και λόγω έλλειψης φαρμάκων. Ως αποτέλεσμα, ο πληθυσμός του καταυλισμού συχνά νοσεί και παρουσιάζει διάφορα προβλήματα υγείας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσε η ΕΕΔΑ κατά την επίσκεψη παρακολούθησης, στο KYT στο Βαθύ Σάμου είναι εγγεγραμμένοι 330 ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι οποίοι διαπιστώθηκε ότι ζουν σε ακατάλληλες συνθήκες και συχνά κοιμούνται σε ανοικτούς χώρους.

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Ι. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 3 ΚΑΙ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Το Δικαστήριο θα εξετάσει τα παράπονα της προσφεύγουσας σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης.

23. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα δεν υπέβαλε γραπτά αιτήματα στις αρμόδιες αρχές ή τα εθνικά δικαστήρια και ως εκ τούτου δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα.

24. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Κυβέρνηση αναφέρεται σε ένδικα μέσα που έχουν θεωρητική ισχύ. Παρατηρεί ότι οι αρχές γνώριζαν την ιδιαίτερη κατάστασή της

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

και ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης δεν απαιτεί την προηγούμενη κατάθεση γραπτού αιτήματος από ανθρώπους που είναι απολύτως εξαρτημένοι από το Κράτος υποδοχής.

25. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων πρέπει να εφαρμόζεται με σχετική ευκαμψία και χωρίς υπερβολική τυπικότητα. Η Κυβέρνηση που επικαλείται μη εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων είναι υποχρεωμένη να πείσει το Δικαστήριο ότι επίμαχο το ένδικο μέσο ήταν αποτελεσματικό τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη κατά τον κρίσιμο χρόνο, δηλ. ότι ήταν προσιτό, ικανό να θεραπεύσει τα παράπονα του προσφεύγοντος και ότι πρόσφερε εύλογες προοπτικές επιτυχίας (βλ. *Selmouni κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25803/94, παρ. 76-77, ECHR 1999-V).

26. Έχοντας υπόψη το γεγονός ότι η Κυβέρνηση δεν προσκόμισε σχετική νομολογία και ότι οι ανάγκες στέγασης της προσφεύγουσας ήταν γνωστές στις αρχές από τις 27 Νοεμβρίου 2019 αλλά δεν αντιμετωπίστηκαν παρά μόνο στις 20 Μαρτίου 2020 (βλ. παραπάνω παρ. 1 και 3), η ένσταση της Κυβέρνησης πρέπει να απορριφθεί.

27. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το παράπονο αυτό δεν είναι προδήλως αβάσιμο κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3(α) της Σύμβασης και ότι δεν είναι απαράδεκτο για κάποιον άλλο λόγο. Ως εκ τούτου, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

28. Η προσφεύγουσα αναφέρει ότι οι ειδικές ανάγκες της ως εγκύου δεν ικανοποιήθηκαν στο περιβάλλον υποδοχής του ΚΥΤ.

29. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η κατάσταση δεν παρουσιάζει τον ελάχιστο βαθμό βαρύτητας που είναι απαραίτητος προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης.

30. Επί της ουσίας, το Δικαστήριο είχε σε παλαιότερη ευκαιρία παρατηρήσει ότι τα Κράτη που αποτελούν τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παρούσα φάση αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στη διαχείριση των αυξανόμενων ροών μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Με αυτό το δεδομένο, δεν υποτιμά το βάρος και τις πιέσεις που υφίστανται τα επηρεαζόμενα Κράτη (βλ. *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδος* [GC], αριθ. 30696/09, παρ. 223, ECHR 2011).

31. Όμως, έχοντας υπόψη τον απόλυτο χαρακτήρα των δικαιωμάτων που εγγυάται το άρθρο 3, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να απαλλάξει ένα Κράτος από τις υποχρεώσεις

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**
του που απορρέουν από τη διάταξη αυτή (βλ. *Khlaifia κ.λπ. κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 16483/12, παρ. 158 και 184, 15 Δεκεμβρίου 2016).

32. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον μία συμπεριφορά αποτελεί κακομεταχείριση και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης, θα πρέπει αυτή να παρουσιάζει τουλάχιστον έναν ελάχιστο βαθμό βαρύτητας. Η διαπίστωση του κατά πόσον ο βαθμός αυτός υπάρχει εξαρτάται από το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης, όπως λ.χ. από τη διάρκεια της υπό εξέταση συμπεριφοράς, τις σωματικές και πνευματικές επιπτώσεις της, καθώς και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος.

33. Οι γενικές αρχές σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των αιτούντων άσυλο συνοψίζονται στις προαναφερθείσες αποφάσεις επί των υποθέσεων *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδος* (παρ. 251-253) και *Khlaifia κ.λπ. κατά Ιταλίας* (παρ. 158-161) και στην απόφαση επί της υπόθεσης *R.R. κ.λπ. κατά Ουγγαρίας* (αριθ. 36037/17, παρ. 64, 2 Μαρτίου 2021) και παρέλκει η επανάληψή τους.

34. Οι γενικές αρχές σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των εγκύων και τη διάρκεια της κακομεταχείρισης συνοψίζονται στην απόφαση επί της υπόθεσης *Mahmundi κ.λπ. κατά Ελλάδος* (αριθ. 14902/10, παρ. 70, 31 Ιουλίου 2012), στην προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *R.R. κ.λπ.* (παρ. 64-65) και στην απόφαση επί της υπόθεσης *A.D. κατά Ελλάδος*, αριθ. 55363/19, παρ. 32-33, 4 Απριλίου 2023.

35. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η προσφεύγουσα παρέμεινε στο ΚΥΤ Σάμου από τις 27 Νοεμβρίου 2019 έως τις 20 Μαρτίου 2020, δηλ. για περίπου τέσσερις μήνες συνολικά (βλ. παραπάνω παρ. 1 και 3). Κατά την περίοδο αυτή βρισκόταν σε προχωρημένη εγκυμοσύνη και ως εκ τούτου χρειαζόταν ειδική φροντίδα.

36. Επίσης, παρατηρεί ότι, μετά την επίσκεψή της στο ΚΥΤ, η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης ανέφερε ότι η κατάσταση στη Σάμο είχε μετατραπεί σε «αγώνα επιβίωσης», προσθέτοντας ότι έπρεπε να ληφθούν πρακτικά μέτρα με άμεσο αποτέλεσμα (βλ. παραπάνω παρ. 18). Το Δικαστήριο επίσης λαμβάνει υπόψη τις διαπιστώσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που είναι το εθνικό ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μετά την επίσκεψη παρακολούθησης που πραγματοποίησε στη Σάμο (βλ. παραπάνω παρ. 20-

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

21). Επιπλέον, στην παρέμβασή της η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αναφέρεται στις συνθήκες συνωστισμού και τις ανεπαρκείς υπηρεσίες στέγασης, ιατρικής περίθαλψης και υγιεινής (βλ. παραπάνω παρ. 15-16). Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι συνθήκες υποδοχής στο ΚΥΤ Σάμου, καθώς και στην άτυπη ζώνη εγκατάστασης, ήταν ασυμβίβαστες με το δικαίωμα επαρκούς επιπέδου διαβίωσης.

37. Υπό αυτές τις περιστάσεις και έχοντας υπόψη τους ισχυρισμούς των διαδίκων και όλο το υλικό που έχει στη διάθεσή του, το Δικαστήριο κρίνει ότι η κατάσταση για την οποία παραπονείται υπέβαλε την προσφεύγουσα σε μεταχείριση που υπερέβη το βαθμό βαρύτητας που απαιτείται προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης.

38. Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

39. Σε συνέχεια του συμπεράσματος που εξάγεται στην παρούσα απόφαση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το μέτρο που υπέδειξε στην Κυβέρνηση σύμφωνα με το άρθρο 39 του Κανονισμού του είναι πλέον άνευ ουσίας.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

40. Η προσφεύγουσα ζητά 12.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, 2.069,65 ευρώ για δικαστικά έξοδα κατά την κύρια διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και 659,74 ευρώ για τη διαδικασία που αφορούσε το προσωρινό μέτρο.

41. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα αιτούμενα ποσά είναι υπερβολικά.

42. Το Δικαστήριο επιδικάζει στην προσφεύγουσα 5.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό.

43. Έχοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει ποσό 1.000 ευρώ για τα δικαστικά έξοδα στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί η προσφεύγουσα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης,

3. *Αποφασίζει*:

(α) ότι το καθ' ου Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών, τα παρακάτω ποσά:

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: **SastBMNSH3Jc6iaskasjGw**

(i) €5.000 (πέντε χιλιάδες ευρώ), συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί το ποσό αυτό, ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης,

(ii) €1.000 (χίλια ευρώ), συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθεί η προσφεύγουσα, για δικαστικά έξοδα,

(β) ότι από τη λήξη της προαναφερθείσας τρίμηνης προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση θα πληρώνεται απλός τόκος επί των ανωτέρω ποσών, ο οποίος θα υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά την περίοδο υπερημερίας συν τρεις εκατοστιαίες μονάδες,

4. *Απορρίπτει* τις υπόλοιπες αξιώσεις της προσφεύγουσας για δίκαιη ικανοποίηση.

Συντάχθηκε στα Αγγλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 23 Νοεμβρίου 2023 σύμφωνα με το άρθρο 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Sophie Piquet

Αναπληρώτρια Βοηθός Γραμματέας

(υπογραφή)

Stéphanie Mourou-Vikström

Πρόεδρος

Σύνολο σελίδων εγγράφου που μεταφράστηκε: 8

Σύνολο σελίδων μετάφρασης: 11

Επίσημη μετάφραση ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου χωρίς μεταβολές εκ του πρωτοτύπου από την αγγλική γλώσσα στην ελληνική γλώσσα

Αθήνα, 27 Μαρτίου 2024

Μπελεκούκας Βασίλειος, Πιστοποιημένος Μεταφραστής Υπουργείου Εξωτερικών

A.M. 088